

Det Kongelige Olje- og energidepartement
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
08 / 3555-28	
DATO 16 JAN. 2009	
AN	EKSP.

GOLIAT - OLJE- OG GASSFELT - KONSEKVENsutREDNING - HØRING

Riksantikvaren viser til brev fra Olje- og energidepartementet, datert 7.11.2008 om ovenfor nevnte sak.

Tiltaket omfatter både tiltak i sjø og tiltak på land. Eni Norge har gjennom planprosessen gjennomført en omfattende evaluering av mulige utbyggingsløsninger. I henhold til fastsatt utredningsprogram er tre hovedkonsepter for utbygging av Goliat utredet og presentert i KU: Utbygging til havs med prosessering, lagring og lasting av olje på feltet (Alternativ 1). Utbygging til havs med oljeterminal på land, prosessering på feltet med eksport av olje i rør til lokal oljeterminal på land (Alternativ 2). Direkte ilandføring fra havbunnsanlegg på feltet med prosessanlegg med oljeterminal på land (Alternativ 3)

VURDERING AV KONSEKVENsutREDNINGEN FOR TILTAK I SJØ

Riksantikvaren har i forbindelse med innspill til veileder for PUD og PAD bedt om at kulturminner må inngå som tema for konsekvensutredninger for utbyggingstiltak innenfor petroleumslovens virkeområde.

Veiledning til PUD og PAD utgitt av OED 18.5.2000 er et supplement til petroleumsloven med forskrifter. Riksantikvaren viser til veiledning til konsekvensutredningsdelen av PUD/PAD hvor det heter at *"formålet med bestemmelsene om konsekvensutredninger er å klargjøre virkningene av en utbygging eller anlegg på miljø, inkludert kulturminner og kulturmiljø, naturressurser og samfunn."*

I forslaget til program for konsekvensutredning for Goliat-feltet omtales forholdet til kulturminner i pkt. 8.2.9. Der understrekes det at det vil gjøres en vurdering av potensialet for å berøre marine kulturminner i det aktuelle området basert på eksisterende kunnskap om forekomsten av slike objekter i Barentshavet. Dette er ikke gjort i konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen slår bare fast at det ikke er gjennomført kartlegginger av mulige marine kulturminner for plassering av innretning, rørledning eller kabler. Det er ikke diskutert om det finnes potensial for kulturminner under vann eller hva som er eksisterende kunnskap om dette. Dette er en klar mangel ved konsekvensutredningen, men under forutsetning av en tett dialog

med Tromsø museum i den videre planprosessen, vil ikke Riksantikvaren kreve tilleggsutredninger.

Riksantikvaren understreket i sin uttalelse til forslag til program for konsekvensutredningen at rørløsningsstraseene burde være ferdig kartlagt og undersøkt mht. evt. skipsfunn og automatisk fredete kulturminner i forbindelse med fremleggelsen av PUD/PAD for Stortinget. Av konsekvensutredningen, som er en del av PUD for Goliat-feltet, framgår det at dette ikke er gjennomført. Dette mener Riksantikvaren er uheldig. Det må likevel understrekes at Riksantikvaren ikke er oppdatert på hva som eventuelt har skjedd etter at konsekvensutredningen ble utarbeidet.

Dersom skipsvrak skulle bli påvist gjennom en kartlegging etter § 10-1 i Petroleumsloven, bør videre håndtering avklares nærmere med kulturminnemyndighetene. Rette myndighet her er Tromsø museum for vurdering av eventuelle marinarkeologiske funn. Det vil være en fordel om det søkes tidlig kontakt med Tromsø museum for å planlegge hvordan kartleggingen skal gjennomføres.

Kulturminner innenfor territorialfarvannet har en sterk beskyttelse i kulturminneloven. Når det gjelder tilstøtende sone har man i kulturminneforvaltningen lagt samme rettspraksis til grunn som innenfor territorialfarvannet. Dette er begrunnet i LOV av 27. mars 2003 nr. 57: Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone, Territorialfarvannsloven § 4 tredje ledd. Man har videre hentet støtte for dette synet i Havrettskonvensjonens (UNCLOS) artikkel 303(2). Utenfor 24 nautiske mil utgjør folkeretten et generelt grunnlag for å hevde at kulturminner har et visst vern. For petroleumssektoren er bestemmelsene i petroleumsloven, med forskrifter og vilkår for utvinningstillatelser, de viktigste reguleringene av forholdet til kulturminner utenfor territorialfarvannet.

Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet presiserte i 2006 følgende i vilkåret i miljøkravene til nye utvinningstillatelser: *I forkant av fysiske inngrep i havbunnen pålegges rettighetshavere, i samråd med Riksantikvaren, å avklare forholdet til kjente kulturminner og foreta nødvendig kartlegging av kulturminner i leteområdet der dette ikke tidligere er gjennomført. Om det registreres kulturminner i planleggingsfasen eller senere, må avbøtende tiltak, eventuelt utgravning eller dokumentasjon og flytting av kulturminnet, gjennomføres i samarbeid med kulturminneforvaltningen.*

Det er et visst potensial for funn av skipsvrak innenfor planområdet, inkludert rørløsningsstraseer. Her er det i første rekke tale om forlis i åpent hav. Det er ikke mulig å gå inn på om enkelte deler av planområdet eller rørløsningsstraseen har større potensial for skipsfunn fordi forlis på åpent hav er resultat av en eller flere utenforliggende faktorer som i stor grad ikke er påvirkbar. Det foreligger heller ikke systematisk registrering av havbunnen i planområdet, med den hensikt å lokalisere skipsfunn vernet etter kulturminneloven.

En tilfredsstillende kartlegging av eventuelle skipsfunn i forbindelse med leting og utvinning av olje og gass forutsetter gode rutiner for rapportering mellom kulturminneforvaltningen og oljeindustrien. Det er mest hensiktsmessig at tiltakshaver samkjører eventuelle surveys med kulturminneforvaltningen, slik at man

unngår å måtte kjøre doble slike. Jo tidligere kulturminneforvaltningen kobles inn i dette arbeidet, jo tidligere vil konflikter med eventuelle kulturminner under vann oppdages og unngås. Kostnadmessig er dette også i aller høyeste grad den beste løsningen.

Før det gjøres tiltak på havbunnen, i form av infrastruktur, rørledninger og kabler, samt andre inngrep som for eksempel mudring, graving, spyling eller massedumping, skal forholdet til kulturminner klareres. Det er hensiktsmessig så tidlig som mulig å kontakte kulturminneforvaltningen for å klarlegge om tiltaket vil komme i kontakt med kulturminner under vann.

Videre gjør Riksantikvaren oppmerksom på at finner av skipsfunn plikter å melde disse til vedkommende myndighet jf. Kulturminnelovens § 14 tredje ledd.

VURDERING AV KONSEKVENsutREDNINGEN FOR TILTAK PÅ LAND

Tiltakene på land gjelder alternativ 2 med utbygging til havs med oljeterminal på land med prosessering på feltet og eksport av olje i rør til lokal oljeterminal på land, og alternativ 3 med direkte ilandføring fra havbunnsanlegg på feltet med prosessanlegg med oljeterminal på land. Alternativ 2 er tenkt plassert på Veidnes, Sarnes i Nordkapp kommune, mens alternativ 3 er tenkt plassert på Slettnes på Sørøya i Hammerfest kommune. Det har vært vurdert en rekke lokaliseringssteder, noe som blant annet kommer fram i fagrapporten om kulturminner og kulturmiljøer.

Programmet for konsekvensutredningen understreker at skal gjennomføres kartlegging av kulturminner på land i forbindelse kartlegging av alternative ilandføringssteder. Programmet utdyper ikke dette nærmere.

Norsk institutt for kulturminneforskning har utført en faglig rapport om kulturminner og kulturmiljøer som en del av konsekvensutredningen. Rapporten bygger på arkivundersøkelser og vurderinger av eksisterende registreringer av kulturminner. I alt er det vurdert ni ulike områder i rapporten.

Riksantikvaren understreket i sin uttalelse til forslaget til program for konsekvensutredningen at utredningene burde inneholde en kulturminnefaglig basert vurdering av potensialet for å gjøre funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner, kunnskapsstatus om automatisk fredete kulturminner for de ulike alternativene, samt hva slags undersøkelser som må gjennomføres i forbindelse reguleringsplan. NIKUs rapport inneholder dette for de ulike alternativene som er utredet. Selve konsekvensutredningen inneholder en kortfattet beskrivelse av kulturminneverdiene på land som berøres av de forskjellige alternativene, konsekvensene for kulturminner og hva som må gjøres videre. Riksantikvaren mener at kravene i programmet er oppfylt i konsekvensutredningen når det gjelder kulturminner på land.

Når det gjelder de to områdene Veidnes og Slettnes, så er det begge steder registrering en rekke automatisk freda kulturminner. På Slettnes er det registrert 207 automatisk freda kulturminner, i tillegg til en rekke hus som er registrert i SEFRAK og vurdert som verdifull gjenreisningsbebyggelse. Riksantikvaren vurderer Slettnes som et svært verdifullt kulturmiljø som både har en rik og variert bestand av automatisk freda kulturminner og nyere tids kulturminner (hus). Det finnes også helt

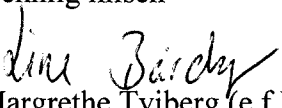
unike kulturminner på Slettnes i form av noen steiner med helleristninger. Disse er funnet under arkeologisk utgravning under en strandvoll. Dette gir dem en svært god datering og de representerer et svært viktig referansemateriale i forhold til helleristningene i Alta som står på Unescos liste over verdensarv. Slettnes har også en interessant forskningshistorie, i og med at det har vært arbeidet mye med kulturminnene på stedet.

Selv om mange av de automatisk freda kulturminnene på Slettnes er arkeologisk undersøkt, innehar området fremdeles store kulturminneverdier. Området egner seg blant annet godt til formidling i og med at landskapet ikke har gjennomgått store endringer. Det er fremdeles mulig å forstå kulturminnenes forhold til landskapet. Det ligger også trolig uregistrerte kulturminner bevart på Slettnes, særlig gjelder dette kulturminner som i tidens løp har blitt overgrodd med myr.

Riksantikvaren vil derfor sterkt fraråde at Slettens blir valgt som alternativ for ilandføring av olje fra Goliat-feltet.

Når det gjelder Veidnes, så er det her registrert ca. 10 automatisk freda kulturminner. Noen av disse er muligens undersøkt som en del av veiutbygging i området. Dette er adskillig færre kulturminner enn på Slettnes. Området er også påvirket av nyere tiltak gjennom veiutbyggingen som har avskåret Veidnes fra resten av landskapet. Riksantikvaren vurderer derfor Veidnes som en mindre problematisk utbyggingslokalitet enn Slettnes.

Vennlig hilsen

for
Margrethe Tviberg (e.f.)
seksjonssjef

Ingunn Holm
rådgiver

Kopi til:

Eni Norge AS, Postboks 101 Forus, 4064 Stavanger.

Finnmark fylkeskommune - Areal- og kulturvernavdelinga, Fylkeshuset

Henry Karlsens plass 1, 9815 Vadsø

Miljøverndepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 Oslo

Sametinget, 9840 VARANGERBOTN

Tromsø museum - Universitetsmuseet, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø